

Latwefchilawise.

Nr. 44. Zettortdeena 29ta Oktober 1836.

P a m a h z i s c h a n a
pahr tam, kā tahdus zilwekus warr isglahbt,
kas ahtrā nahwē mirst.

Zegudrota no tahs dakteru beedribas Peterburgā, kas
ar muhsu zeeniga Beisera sinnu wisseem par
labbu fawu gudribu gaismā ness.

1) Buhs pahr scho notikumu tuhdal tam
wissuflahtakam dakteram sinnu doht, 2) ne buhs
ap to mirroru kohypā speestees, bet to ahtri un ar
apdohmu us tahdu weetu aisenst, kur masak zil-
weku, un ta mirrorona galwu us augschu turreht,
3) tahdu nelainigu isglahbt peeteek 4 zilweki
ja tee tikween kā kristigam zilwekam peenahkahs
gribb peepalihdsibū sneegt, un 4) eekam dakers
atnahk, schihs leetas daramas:

I. Pee noslihfuscheem: 1) To noslihfus-
chu, kas irr iswilts, ne buht ne buhs us
muzzu welt, us rohkahm jeb us palagu schuh-
poht un galwu us semmes pufsi greest, kas wiss
naw derrigs; bet buhs galwu wissin us preef-
schu lohziht, gihmi, mutti un nahfis no dub-
leem un smiltum tihriht, tad to wissflahtakā
nammā eenest, kur filtu istabu warr atrast, gal-
wu tam pazelt, un ne neeka uslift us gihmi.
2) Tam noslihfuscam buhs tahs slapjas dreh-
bes nowilkt un wissu meesu ar fauseem un fildi-
teem dwieeleem noschahweht, wehl labbak ar
wadmalla luppateem; tad buhs to istabas wid-
dū, ustaifitā un filditā gultā, eelift, tā kā us
labbu pufsi gulleadamam galwa un fruktis
wissin augustakas nedī wehders. 3) Ja weh-
ders uspuhsts, tad buhs to speest us augschu
un rihweht. 4) Buhs wissu meesu appaksch
dekeem ar silbiteem wadmalla luppateem, un
rohku eekschpusses un fahju pehdas ar birsti rih-
weht; pee guhschahm un zisku starpā jaleek stipri
aisprappetas jeb aistaifitas fruhkas ar karstu

uhdeni peepilditas. Ja brandwihns pee rohkas,
tad buhs scho pataifift karstu, un ar schinni
brandwihna eemehrzeteem wadmalla luppateem
wissu meesu, ihpaschi fruktis un fruhschu kaulu
rihweht. 5) Buhs zaur spalwinu ta noslihfus-
scha muttē dwachu eepuhst, buhs to paschhu
raudsicht darriht ar maseem plehscheem, ja
schee buhtu pee rohkas; tad wehl allasch jasa-
speesch deggons zeeti un jaatlaisch atkal wattam.
6) Buhs salmiak-spirktu tam valikt appaksch
deggona, jeb arri finalki farishwetu mehditki
(mehrrutku) jeb finalki sagreestus fishpolus, un
ar spalwinu buhs to knuddinaht pee mehles res-
gatta. 7) Buhs tam klistirus lift no filta uh-
dena un diwi karrohtehn ar brandwihnu, jeb
wissin salmiak-spirktu. 8) Meesu buhs 5 lihds
6 stundas blakkam (scheit arri fakka pappas)
rihweht, un ja tas mirrora sahk kleppoht un
atpuhstees, tad buhs tam pahri pilleenus filtu
uhdeni jeb brandwihnu muttē eeleet un to jo filtu
turreht; ja flimmais gutt — tad tas winnu
stiprina. Leez wehrā: Tee kas slihfst, itt
retti mahk peldeht, talabb mahzees peldeht, bet
tā kā ne slihfst.

II. Pee nosallufscheem: 1) Nosalluschu ne
buhs filta bet aufstā istabā eenest, un tahlu no
filtas krahfnis turreht. 2) Drehbes tam buhs
pamasitinam nonent, un prohti tā: ka tahs
drehbes, kas winnam us rumpi, sagreesch, un
wissu rumpi, bes ween gihmi buhs aplift ar
sneegu jeb ar leddu, kas gabbalindōs fadausichts;
warr arri wissu meesu leelā ar aufstu uhdeni pee-
pilditā muldā jeb fillē eelift, bet galwu ne leeze
uhdeni, to pazelt us augschu. 3) Kad sneegs
jeb leddus sahk kust un ahda no uhdena filta
mettahs, tad to mirroru no uhdena buhs is-
nent ahrā, uhdeni jeb sneegu atnent, un to ee-
lift aufstā gultā, un aufstā istabā, un ar eeksch
aufstā uhdena eemehrzeteem wadmalla luppateem

meesu neapnizzigi rihteht; kad lohzelli sahk lohztees, tad buhs meesu noschahweht, un or pafileem wodmallu luppateem rihteht. 4) Ta nosalluscha mutte buhs dwaschu puhs eekschä, tam buhs klistirus likt no uhdena un eljas, un beesu wadmallu luppatu, kas bijis uhdeni jeb brandwihna eemehrcts buhs isspeest, ta fa pa pilleeneem tee friht us kruhschu bedriti. 5) Ta tas mirrons pamastitam sahk mohstees, tad tam buhs mas pilleenus filta uhdena jeb brandwihna mutte eeleteet, un tad to eelikt druzin filta gultä, pasilitä istabä un ta to raddinah lehnitnam filtumu panest. Leez wehrä: Kad stipri salst tad ne peedserrees, un ne padohdees meegam, kad winsch tewim jo krautohs wirsu un tu winnu fenn deenahm ne buhtu baudijis.

(Turplikam wairak.)

T a u n a s i n n a.

• No Wentespils, 17tä Oktoper 1836.
Atnahze pee manniu kahds ta saffoht skohlmeisteris un, sawas daschadas sunnashanas isflawedams, luhdse: lai to peenemu par pagasta skohlmeisteri.

Draugs, woi arri wehrä lizzis, kahds tas ammats, pehz fo tawa firds tihko? woi sunni, fo Deews un kristigi zilweki no gohdiga skohlmeistera prassa? — Ta winnu waizaju. — Atnahze bishana bija tahda kahda mehds daschdeen buht no laudim, kas mahjas weetu un pahrtifschamu mekle tikkai pascha nopolna deht, ne behdadami woi isvildihs gruntigi to mefletu weetu, woi tee gohdigi warrehs pahrtifschamu pelniht. — Bet redsoht, fa winnam mihssta, augliga, tikkai wehl ne isstrahdata firds bija, es winnam tahdu mahzibu derwu, kahdu dascham labbam, taggad derrigam skohlmeisterim jaw esmu dewis, prohti schahdu:

Skohlas ammats irr gan gruhts bet no Deewa svehtihsts gohda ammats, jo skohlmeisterim Deews un wissa draudse uswehl sawus behrnus, fa tee no winna taptu mahziti un uskohpti wissas teem ihpaschi waijadfigas atishchanas, titlabb meesas, fa dwehfeles svehtibas deht. Tas Kungs Jesus fakka: aks aklam ne warr zeltu

rahdiht, jo abbi krittihs bedre; tapat arridsan nederrigs skohlmeisteris behrnus ne warr mahziht, jo abbi krittihs grehfös. — Tapehz skohlmeisterim waijaga mahzitam, schlikstam un skaidram zilwekam buht, kas deerwahijigi un taifui dsihwo, un kas jo deenäs jo wairak pats peeaug wissadä derrigä gudribä. Tam peenahkabs, ar Pahwila wahrdeem saffoht, nenoseedsigam buht, fa Deewa namma turretajam, ne patgalwigam, ne dusmigam, ne plihtneeskam, ne rebjejam, ne negohdigu pelnu fahrigam, bet tachdam, kas to labbu mihle, kas gohdigs, taifns, svehsts, schliksts, kas pastahwig i turrahs pehz tafs mahzibas ta peetizziga wahrda, fa winsch irr spehzigs pamahziht zaur to wesseligu mahzibu. —

Ta pamahzischana gan ne leekabs wissai gruhta; jo kad skohlas behrneem Luttera masa behrniu mahziba labbi galwå un firdi eespeesta tappusi, kad tee proht gaischi un prahsti lafshift, skaidri rakshiht un rehkinah, — tad skohlmeisteru mehds flaweht. — Bet wehl ne peeteek, fa skohlmeisteris pats behrnu mahzibu proht un mahf lafshift, rakshiht un rehkinah; jo winnam irr jasimma un japroht behrneem to mahzischana weeglu un patihfamu darriht. Ta irr ta leelaka kauleschana kas skohlmeisterim prahf jaturr. Neapnikdami erahdihst ar mihsliu usskubbinadamu prahfu, fatram pehz winna ihpascha spehka erahdihst un to us preefschu west, ta fa behrnam pascham jo deenäs jo wairak lustes nahf skohla stahweht un mahzitees, — tas irr skohlmeistera gan gruhts bet svehtihsts darbs pee mahzischanas, jo schi darba augli winnam nekad ne suddihs. — Bet ta fa meesa un winnas skaitums ne neeka ne derr, ja firds un prahfts naw apkohpti, tapat arridsan wissa eemahzita gu-driba Deewa un kristigu zilweki preefschä mas ko geld, ja tas, kas mahzihsts tappis irr kristigi gohdam ne dsihwo. Tapehz ir skohlmeistera ruhpeschana buhs, neween to winnam usstizzetu behrniu prahfu zaur mahzischamu apgaistmoht, bet ir winnu firdis kristigä tizzibä us gohdigu Deewam patihfamu dsihwoschanu lohziht.

Schē nu ta labbaka mahzischana: pascha skohlmeistera jauka preefschihme! Kamehr behrni skohlā, tamehr skohlmeisteris tehwa un mahzes weetā; fa kristigeem un gudreem wezzakeem peenahkahs sawus behrnus audsinaht, ta peenahkahs ir gohdigam skohlmeisterim schohs winnam ustizzetus jaumelus tizzigi mahzih. Tadeht skohlmeisterim fa wezzakeem weena un ta patte atbildeschana, un Jesus saffa: Bas weenu tahdu behrnu usnemm manna wahrdā, tas usnemm manni; bet kas weenu no scheem wissmasafeem apgrehzina, tam buhtu labbaki, fa tam weens dsirnu aktinns pee kafla taptu pakahrt un apflihzinahts juhra wifsdssitkā weetā. Peeluhkojet tadeht, fa juhs neweenu no scheem masajeem nizzinajat, jo es jums faktu, fa winnu engeli debbefis reds weenumehr to waigu manna tehwa, kas debbefis irr. — Wahrdōs fa darbōs skohlmeisterim waijaga apdohningam buht, fa tee behrni neko launa pee winna ne reds, neko launa no winna ne dsird. Tapehz Pahwils mahza: maujiba un wissa neschkikhība, jeb negaufibo, ned̄ beskauniga buhſchana, ne gekkiga tehrſchana jeb finekli kas ne peederrahs, lai juhs starpā ne tohp minneti. Lai neweena neleetiga kauna walloda ne iſet no juhs muttes, bet ween kas irr labs un derrigs par ustaifschani, un kas schehlastibū padarra teem kas to dsird. Tas Rungs Jesus saffa ir us labbeem skohlmeistereem: lai juhs gaischiba spihd behrnu preefschā, fa tee erauga juhs labbus darbus un gohda juhsu tehwu kas debbefis irr. Pahwils juhs pamahza: dſennetees pehz ta kas irr labs neween preefsch ta Runga bet arridsan preefsch zilwekeem. Ne effet fuhtri eefsch ta, kas jums irr jadarra; effet bedsigi garra, to jums uswehletu ammatu pilnigi iſdarriht. Sataifatees tadeht laikā; effet sawā starpā weenprahrtigi, ne dſihdamees pehz nederrigas augstas buhſchanas, bet turredamees pasemmigi. Effet prezigi tai zerribā, fa juhsu darbs pee teem behrneem welts ne buhs! effet pazetigi behdās, faa tee behrni ir tik ahtri un weegli ne

peenemim, fa juhs gan labpraht gribbetut; effet pastahwigi luhgſchanās rihtōs un wakkards, fa Deewōs juhsu darbu fwehtitu; ne leekatees paſchi jaw gudri effoschi, bet luhdseet Deewu, fa winsch jums jo deenās jo wairak peefchirktu to jums waijadsigu gudribu; noturrajtees no wissa laumuma un peekerretes tam labbumam. Ja tewo arri nebehdeeks un fuhtrs behrns eedohts buhtu bijis, kas tawas mahzibas labpraht ne peenemtu: pahrmahzi winnu ar laipnigu firbi, jo labs wahrdōs labbu weetu atrohd, un dauidsreis fazzihts, ar gudribu un ihstā laikā fazzihts wahrdōs tatschu weetu atrohn. Bet ne atreebees pats ned̄ wahrdōs ned̄ darbōs, un ne tohpi uſwarrehts no ta launa, bet uſwarri tu to launumu ar labbumu. —

Pahwils saffa: Deewōs ne irr weens Deewōs tabs fajufschanas, tapehz lai ir pee mums wiss noteek peederrigi un pa fahrtam. Pehz schi preefschrafsta ir labbam skohlmeisterim jagahda un jaraug: fa sawā skohlā wiss labbā sinnā noteek, un fa fajufschana ne zellahs. Likumi walda wissu pasauli, tad nu ir skolas behrneem pehz likkumeem jaturrabs; un fa schee likkumi ne taptu pahrfahpti, par to skohlmeistereim ustizzigi jagahda.

Deenai irr 24 stundas. Schahs skohlmeistereim gudri waijaga eedallih tā, fa behrneem laika buhtu mahzitees, ehſi, sawu meefu, schkikhības un wesselibas labbad apkohpt un gulleht. — Gudra eedallischna paueeglo un paslubina wissus darbus, fajufschana turprettim ais-kawe wissus darbus.

Tā fa ne wisseem behrneem weenahdi prahsapheki, tā ir skohlmeisteris ne wissus weenahdā wiſe warr mahzih; bet weens padohms, kas pee wisseem geld, tas irr ta miheſtiba, kas wissu bauschlu veepildischana, ta miheſtiba kas to fuhtru un pahrgalnwneku aprahj un pahrmahza, to jautru, labprahrtigi un paklaufigu uſteiz.

Kas sawas meefas pareiſi ne apkohpti tas mehds ir sawu firbi un prahtu neapkohptu pa-

nest. Tapehz skohlmeisterim zeeti jawakte, ka sawâ namunâ spohdriba walda, un ka behrnu drehbes um meesas arween schlikstas um skaidras buhtu. Jhpaschi wairs narw japeeminn, ka ir sché jaufa preefschihme tiflabb fà puffs darbs, un weenreis par wissam skohlmeisterim geld, ko Pahwils Titum rafsta: parahdees pats wissâs mallâs fà preefschihme eeksch labbeam darbeam, eeksch stipras, skaidras un gohdigas mahzibas; glabba to noliktu ammatu, kas tewin irr us-tizzehts, atraudamees un sargadamees no bes-deewigeem weltigeem wahrdeem un darbeam, ko runnadamî un darridami zitti grehkôs irr nomaldijusches. — Ta mannu padohmu im Deewa wahrda mahzibu tam skohlas weetu mekle-tajam pee firds lizzis es preezajohs mannoht, ka welti ne biju runnajis, jo jauneklis apsohljahs wehl kahdu gaddu usgaidiht un tai starpâ wehl pats labba mahzibâ peenemtees un paeaugt tai gudribâ, ko zilwels ne warr nemtees, ja tas winnam ne tohp dehts no debbes! —

Pauffler.

Teefas fluddinachanas.

Wissi tee, kam kahdas taifnas prasschanas pee teem Snehpeles faimnekeem Kilkuru Neina Bojara un Trappu Zahna Leepa buhtu, teek usaizinati, diwu mehneschu starpâ un wisswehlak lihds 27tu November f. g. scheit peeteiktees un sagaidihk ko teesa spre-dihs; jo wehlak neweens wairs ne taps klausihkts.

Snehpeles pagasta teesa, 25ta September 1836. 2
(L. S.) ††† Kristop Begner, pagasta wezzakais.
(Nr. 74.) P. J. Berg, pagasta teefas frihweris.

* * *

Lihds schim wehl ta dschwoschanas weeta daudseju pee tohs dsintas muischas Leelas Behrses peederrigu lauschu wihrischku kahrtas newaid sinnama, tapehz zaur Felgawas Wahzu un Latweeschu awisehn teem sinnamu darra, ka ta rekrubeschu-lohsechana tai 31ma Oktober f. g. Leelas Behrses muischâ buhs — un winneem tapehz tai 3ota Leelas Behrses muischâ ja-peemeldahs, jo ziltadi teem eedohs pirnus Num-merus.

Leelas Behrses pagasta teesa, tai 14ta Oktober 1836.

(L. S.) Muhje Jacob Neudorff, pagasta wezzakais.
(Nr. 60.) Ludwig Everts, pagasta teefas frihweris.

Naudas, labbivas un prezzi tirgus us plazzi. Nihgâ tanni 19ta Oktober 1836.

	Sudraba naudâ.	Rb. Kv.		Sudraba naudâ.	Rb. Kv.
3 rubli 60 ² kap. papihru naudas geldeja	I —		I poehds kannepu . . .	tappe mafsahts ar	— 80
5 — papihru naudas . . . —	I 38		I — linnu labbakas surtes	—	2 20
1 jauns dahldeis	I 32		I — — fliftakas surtes	—	2 —
1 puhrs rudsu tappe mafsahts ar	I 25		I — tabaka	—	65
I — kweeschu	I 70		I — dselses	—	65
I — meeschu	I 10		I — swesta	I 90	
I — meeschu = putraimu	I 60		I — muzza filku, preeschu muzzâ . . .	6 75	
I — ausu	I 70		I — — wilfchnu muzzâ . . .	7 —	
I — kweeschu = miltu	I 20		I — farkanas fahls . . .	6 —	
I — bibdeletu rudsu = miltu	I 75		I — rupjas leddainas fahls . . .	5 —	
I — rupju rudsu = miltu	I 15		I — rupjas baltas fahls . . .	4 50	
I — strau	I 50		I — smalkas fahls . . .	4 10	
I — linnu = sehklas	I 75		50 grashki irr warra jeb papihres rublis un warra nauda stahw ar papihres naudu weenâ mafsa.		
I — kannepu = sehklas	I 50				
I — kinneku	I 5 —				

Brihw driffeh.

No juhmallas-gubernementu augstas waldischanas pusses: Hofraht von Braunschweig, grahm. pahrluhktais,
No. 476.